

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ภูมิศาสตร์ ป.๕

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.ณัฐพร ยวงเงิน

ผู้ตรวจ

รศ. ดร.สากร สติวิทยานันท์

ผศ. ดร.ชมชิต พรหมสิน

นายมนเณร ทองมหา

นายสุปัญญา เขียนเจริญ

บรรณาธิการ

นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๕,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-606-102-4

รหัสสินค้า ๑๕๑๓๐๒๓

อักษ

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

แฟกซ์ : บริษัท ไทยรับเล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามมิให้ทำซ้ำ คัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา แส่นำมาขายจากต้นฉบับ หรือแปลงเป็นรูปแบบอื่น
ในวิธีการต่าง ๆ ทั่วทั้ง ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และห้ามใช้หรือขโมยลิขสิทธิ์ส่วนใดส่วนหนึ่ง
เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึก พัฒนา เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบเทคโนโลยีอื่น ๆ

คำนำ

ด้วยทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เฉพาะสาระภูมิศาสตร์ จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ซึ่งการเรียนรู้เฉพาะความรู้ทางภูมิศาสตร์อย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและบางอย่างก็คาดการณ์ได้ยากลำบาก จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีทักษะ กระบวนการ และความสามารถทางภูมิศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นเครื่องมือ สำคัญในการเรียนรู้

ทั้งนี้ สาระภูมิศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิภาค ของตนเอง นับตั้งแต่ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และสถานที่สำคัญ ลักษณะ ทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคและผล ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง เช่น การตั้งถิ่นฐาน การย้ายถิ่น การจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค

การวางโครงสร้าง จะออกแบบให้เป็นหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน รวมถึง นำแนวคิดวิธีการจัดการเรียนการสอน (Pedagogy) แบบสืบเสาะหาความรู้ทางภูมิศาสตร์ (Geographic Inquiry) มาเป็นแกนในการนำเสนอ ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะให้ ทั้งองค์ความรู้ตามสาระการเรียนรู้ ปูพื้นฐาน และช่วยพัฒนาความสามารถทางภูมิศาสตร์ ทักษะทางภูมิศาสตร์ และกระบวนการทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้เรื่อง ภูมิศาสตร์ (Geo-Literacy) ตลอดจนบรรลุสมรรถนะสำคัญและมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะช่วยทำให้การเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เป็นเรื่องที่สนุก น่าสนใจ ผู้เรียนได้รับความรู้ เกิดทักษะ กระบวนการที่สามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

ผู้เรียบเรียง

คำแนะนำการใช้

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ป.๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จัดทำขึ้นตามแนวทางการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-Literacy) มาตรฐาน ส ๕.๑ เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของ สรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุป ข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และ มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการ สร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทันและปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม รวมถึงสามารถใช้ทักษะกระบวนการ ความสามารถทาง ภูมิศาสตร์และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการสืบค้นและอธิบายความรู้ นำไปสู่การปรับใช้ใน การดำเนินชีวิต โดยหนังสือเรียนเล่มนี้มีโครงสร้างสำคัญ ดังนี้

คำถามหลัก ประจำเรื่อง ระบุประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้เรียนนำมา พิจารณาประกอบ การศึกษาหา คำตอบ

มาตรฐานการเรียนรู้ (มฐ.) ตัวชี้วัดและมโนทัศน์สำคัญ

เพื่อเป็นเครื่องมือนำทางผู้สอนและผู้เรียน ให้บรรลุตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัด ปลายทางตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

ภูมิศาสตร์น่ารู้

อธิบายความรู้เสริมให้แก่ ผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน มีความรู้รอบตัวเพิ่มขึ้น

๓. แนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค

เราสามารถอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคได้โดยปฏิบัติตามแนวทาง ดังนี้

๑. การใช้ยานพาหนะ

พยายามลดการใช้รถส่วนตัว เช่น การใช้จักรยาน หรือใช้รถสาธารณะ เพื่อลดการปล่อยมลพิษ และช่วยลดค่าใช้จ่าย

๒. การปลูกต้นไม้

ปลูกต้นไม้ให้มากขึ้น เพื่อช่วยดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ และเพิ่มพื้นที่สีเขียว

๓. การรีไซเคิล

คัดแยกขยะประเภท ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ขยะทั่วไป และขยะอินทรีย์ เพื่อส่งไปกำจัดอย่างถูกต้อง

๔. การประหยัดน้ำ

ปิดก๊อกน้ำทุกครั้งเมื่อไม่ใช้น้ำ และใช้ภาชนะรองน้ำเพื่อประหยัดน้ำ

๕. การประหยัดพลังงาน

ปิดไฟและเครื่องใช้ไฟฟ้าเมื่อไม่ใช้งาน และใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน

๖. การบำบัดน้ำเสีย

ไม่ทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง และใช้ถังขยะสาธารณะ

๗. การอนุรักษ์สัตว์ป่า

ไม่ล่าสัตว์ป่า และซื้อของที่ทำจากสัตว์ป่า

๘. การอนุรักษ์โบราณสถาน

ไม่ทำลายโบราณสถาน และรักษาไว้ให้คงเดิม

๙. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

ปฏิบัติตามจารีตประเพณี และรักษาไว้ให้คงเดิม

๑๐. การอนุรักษ์ภูมิทัศน์

ไม่ทำลายภูมิทัศน์ และรักษาไว้ให้คงเดิม

นำเสนอข้อมูลด้วยภาพอินโฟกราฟิก แผนภูมิ แผนผัง คำบรรยาย ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย

๑. การใช้ยานพาหนะ

๒. การปลูกต้นไม้

๓. การรีไซเคิล

๔. การประหยัดน้ำ

๕. การประหยัดพลังงาน

๖. การบำบัดน้ำเสีย

๗. การอนุรักษ์สัตว์ป่า

๘. การอนุรักษ์โบราณสถาน

๙. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

๑๐. การอนุรักษ์ภูมิทัศน์

๑๑. การใช้ยานพาหนะ

๑๒. การปลูกต้นไม้

๑๓. การรีไซเคิล

๑๔. การประหยัดน้ำ

๑๕. การประหยัดพลังงาน

๑๖. การบำบัดน้ำเสีย

๑๗. การอนุรักษ์สัตว์ป่า

๑๘. การอนุรักษ์โบราณสถาน

๑๙. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

๒๐. การอนุรักษ์ภูมิทัศน์

๑. แผนที่ภูมิประเทศ

๒. แผนที่ภูมิอากาศ

๓. แผนที่ภูมิสังคม

๔. แผนที่ภูมิเศรษฐกิจ

๕. แผนที่ภูมิวัฒนธรรม

๖. แผนที่ภูมิสิ่งแวดล้อม

๗. แผนที่ภูมิสารสนเทศ

๘. แผนที่ภูมิการเกษตร

๙. แผนที่ภูมิการอุตสาหกรรม

๑๐. แผนที่ภูมิการบริการ

๑๑. แผนที่ภูมิการสุขภาพ

๑๒. แผนที่ภูมิการศาสนา

๑๓. แผนที่ภูมิการภาษา

๑๔. แผนที่ภูมิการศิลปะ

๑๕. แผนที่ภูมิการกีฬา

๑๖. แผนที่ภูมิการนันทนาการ

๑๗. แผนที่ภูมิการวิทยาศาสตร์

๑๘. แผนที่ภูมิการเทคโนโลยี

๑๙. แผนที่ภูมิการการสื่อสาร

๒๐. แผนที่ภูมิการการขนส่ง

๑. แผนที่ภูมิประเทศ

๒. แผนที่ภูมิอากาศ

๓. แผนที่ภูมิสังคม

๔. แผนที่ภูมิเศรษฐกิจ

๕. แผนที่ภูมิวัฒนธรรม

๖. แผนที่ภูมิสิ่งแวดล้อม

๗. แผนที่ภูมิสารสนเทศ

๘. แผนที่ภูมิการเกษตร

๙. แผนที่ภูมิการอุตสาหกรรม

๑๐. แผนที่ภูมิการบริการ

๑๑. แผนที่ภูมิการสุขภาพ

๑๒. แผนที่ภูมิการศาสนา

๑๓. แผนที่ภูมิการภาษา

๑๔. แผนที่ภูมิการศิลปะ

๑๕. แผนที่ภูมิการกีฬา

๑๖. แผนที่ภูมิการนันทนาการ

๑๗. แผนที่ภูมิการวิทยาศาสตร์

๑๘. แผนที่ภูมิการเทคโนโลยี

๑๙. แผนที่ภูมิการการสื่อสาร

๒๐. แผนที่ภูมิการการขนส่ง

รบายอดความรู้สรุปการเรียนรู้ให้ตรงคำถามด้วยแผนผังที่เข้าใจง่าย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในภาพรวมได้

๑. แผนที่ภูมิประเทศ

๒. แผนที่ภูมิอากาศ

๓. แผนที่ภูมิสังคม

๔. แผนที่ภูมิเศรษฐกิจ

๕. แผนที่ภูมิวัฒนธรรม

๖. แผนที่ภูมิสิ่งแวดล้อม

๗. แผนที่ภูมิสารสนเทศ

๘. แผนที่ภูมิการเกษตร

๙. แผนที่ภูมิการอุตสาหกรรม

๑๐. แผนที่ภูมิการบริการ

๑๑. แผนที่ภูมิการสุขภาพ

๑๒. แผนที่ภูมิการศาสนา

๑๓. แผนที่ภูมิการภาษา

๑๔. แผนที่ภูมิการศิลปะ

๑๕. แผนที่ภูมิการกีฬา

๑๖. แผนที่ภูมิการนันทนาการ

๑๗. แผนที่ภูมิการวิทยาศาสตร์

๑๘. แผนที่ภูมิการเทคโนโลยี

๑๙. แผนที่ภูมิการการสื่อสาร

๒๐. แผนที่ภูมิการการขนส่ง

๑. แผนที่ภูมิประเทศ

๒. แผนที่ภูมิอากาศ

๓. แผนที่ภูมิสังคม

๔. แผนที่ภูมิเศรษฐกิจ

๕. แผนที่ภูมิวัฒนธรรม

๖. แผนที่ภูมิสิ่งแวดล้อม

๗. แผนที่ภูมิสารสนเทศ

๘. แผนที่ภูมิการเกษตร

๙. แผนที่ภูมิการอุตสาหกรรม

๑๐. แผนที่ภูมิการบริการ

๑๑. แผนที่ภูมิการสุขภาพ

๑๒. แผนที่ภูมิการศาสนา

๑๓. แผนที่ภูมิการภาษา

๑๔. แผนที่ภูมิการศิลปะ

๑๕. แผนที่ภูมิการกีฬา

๑๖. แผนที่ภูมิการนันทนาการ

๑๗. แผนที่ภูมิการวิทยาศาสตร์

๑๘. แผนที่ภูมิการเทคโนโลยี

๑๙. แผนที่ภูมิการการสื่อสาร

๒๐. แผนที่ภูมิการการขนส่ง

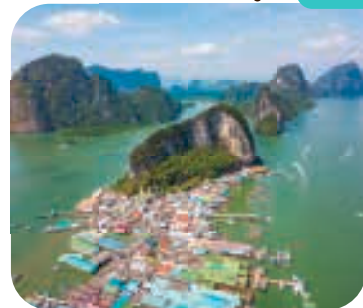
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) กิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อแสดงพฤติกรรม การเรียนรู้ ฝึกนำความรู้ กระบวนการ และทักษะทาง ภูมิศาสตร์ตามแนวทางการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ (Geo-Literacy) ไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และบรรลุสมรรถนะสำคัญ

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

ภูมิภาคของเรา

๑. ภาคเหนือ
๒. ภาคกลาง
๓. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. ภาคตะวันออก
๕. ภาคตะวันตก
๖. ภาคใต้

สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานและการย้ายถิ่น

๑. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะการตั้งถิ่นฐาน
๒. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับลักษณะการย้ายถิ่น

สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ การจัดการสิ่งแวดล้อม

๑. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับวิถีการดำเนินชีวิต
๒. การจัดการสิ่งแวดล้อมในภูมิภาค

บรรณานุกรม

๒

- ๕
- ๑๑
- ๑๗
- ๒๓
- ๒๙
- ๓๕

๔๓

- ๔๔
- ๕๓

๕๙

- ๖๐
- ๖๗

๓๖

ภูมิภาคของเรา

พื้นที่ประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๖ ภูมิภาค ซึ่งในแต่ละภูมิภาคมีลักษณะทางกายภาพแตกต่างกันออกไป เราสามารถใช้แผนที่และรูปถ่ายศึกษาทำความเข้าใจลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของเราได้ รวมถึงช่วยให้เกิดความเข้าใจว่าลักษณะทางกายภาพมีผลต่อการเกิดแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญของภูมิภาคอย่างไร

▲ หินสามวาฬ เป็นหินทรายรูปร่างคล้ายวาฬสามตัวเรียงกัน อยู่ในพื้นที่ป่าภูสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่

ตัวชี้วัด

มฐ. ส ๕.๑ ป.๕/๑ สืบค้นและอธิบายข้อมูลลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของตนด้วยแผนที่และรูปถ่าย
มฐ. ส ๕.๑ ป.๕/๒ อธิบายลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน

มโนทัศน์สำคัญ

- แผนที่และรูปถ่ายเป็นเครื่องมือที่ใช้แสดงข้อมูลลักษณะทางกายภาพในภูมิภาคของตน
- ลักษณะทางกายภาพส่งผลให้เกิดแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภูมิภาคของตน

จากแผนที่และรูปถ่ายภูมิภาคของเรา มีลักษณะทางกายภาพอย่างไร

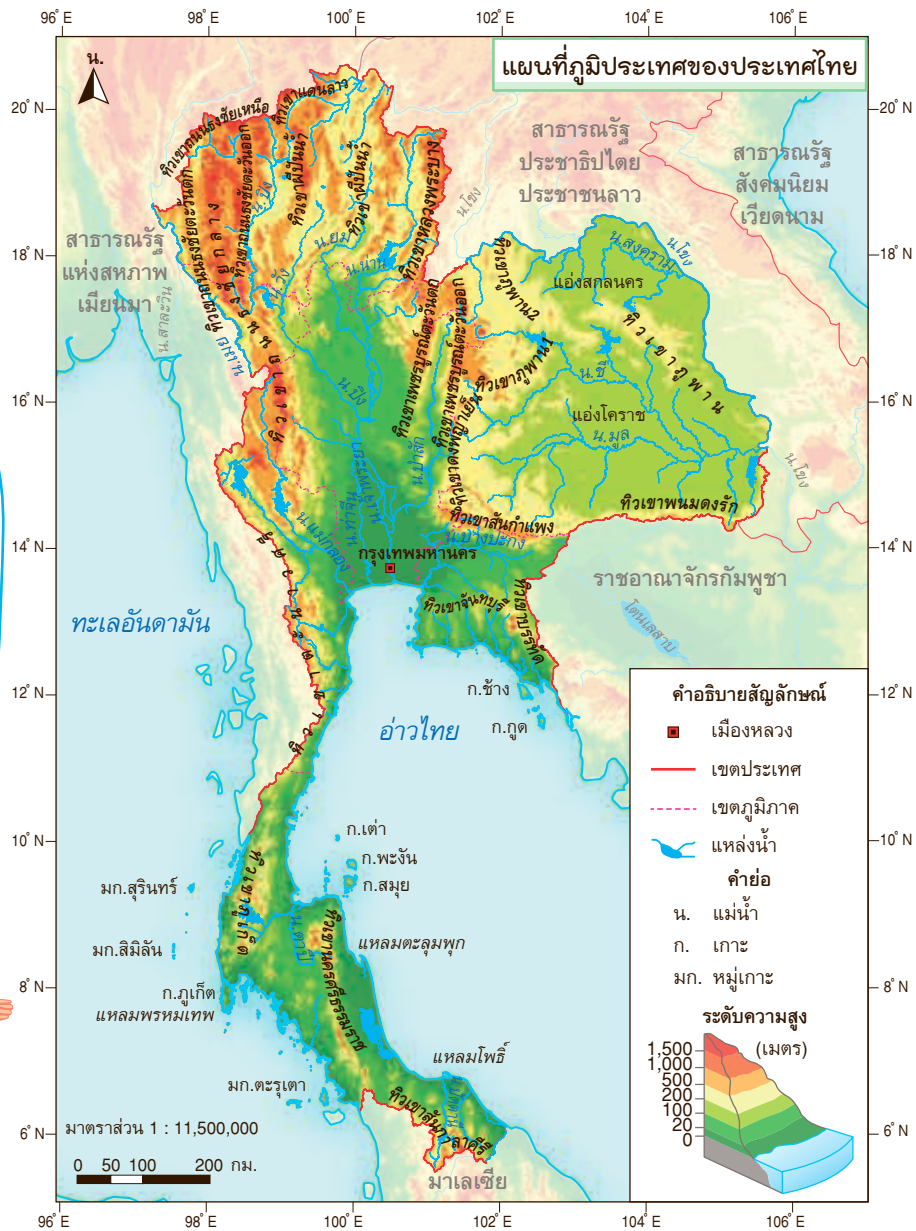
ประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศทั้งที่เป็นทิวเขา ภูเขา ที่ราบ ชายฝั่งทะเล เกาะ และหมู่เกาะ มีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี ๒๗ องศาเซลเซียส มีทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า และแร่ที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิต

ลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย มีความแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เมื่อเราพิจารณาตามลักษณะภูมิประเทศ รวมถึงเกณฑ์ทางด้านลักษณะภูมิอากาศ วัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบ คณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติได้แบ่งพื้นที่ประเทศไทยเป็น ๖ ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้

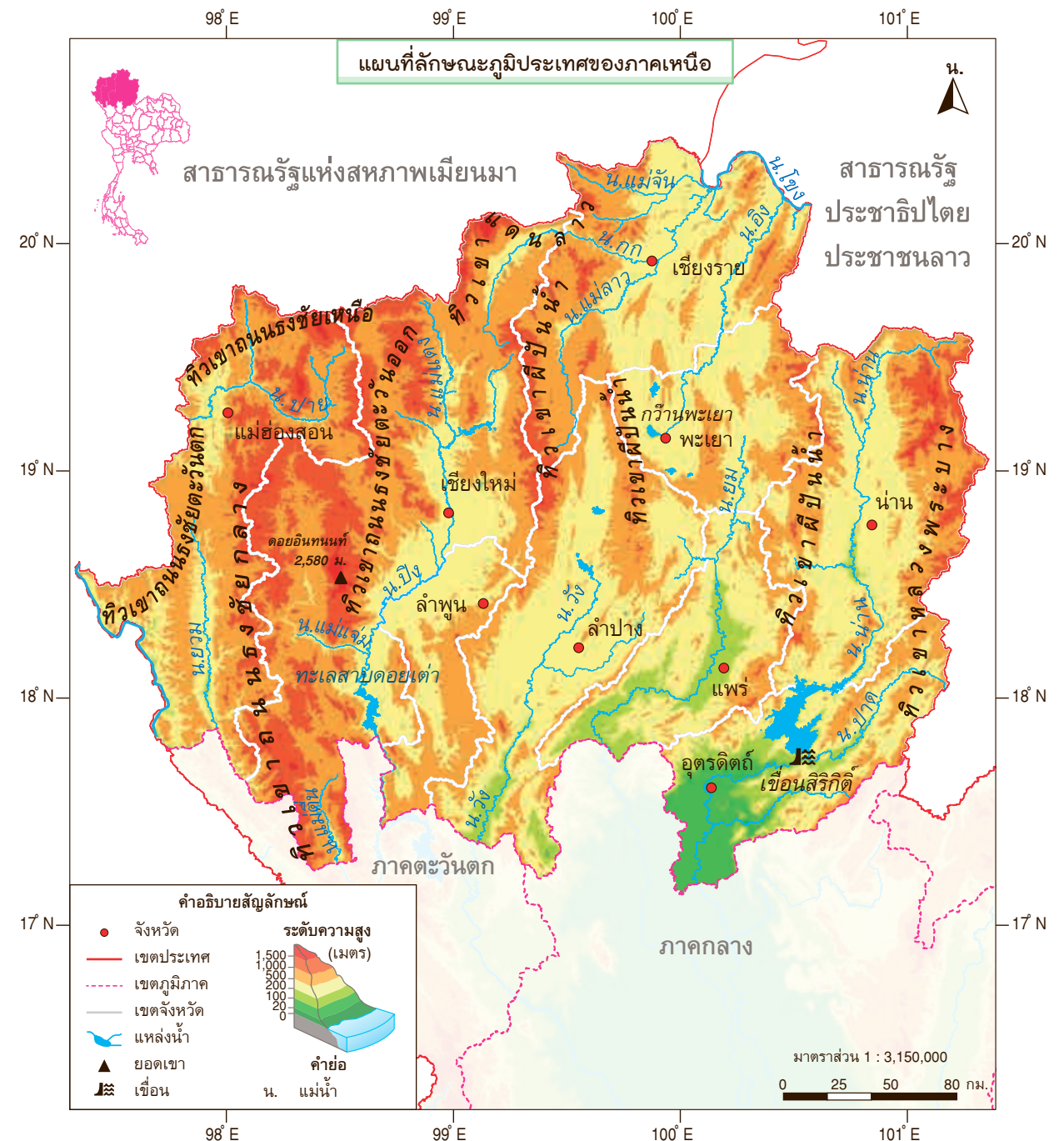
เราสามารถสืบค้น
ข้อมูลลักษณะทาง
กายภาพของแต่ละ
ภูมิภาค
ได้จากแผนที่
และรูปถ่ายครับ

ภาคเหนือ

ภาคเหนือ มีเนื้อที่ ๙๓,๖๙๑ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยพื้นที่ ๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และอุตรดิตถ์

ตัวอย่างรูปถ่ายให้ข้อมูลลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขา มีป่าไม้ปกคลุมพื้นที่ (รูปซ้าย) ดอยผาหมี จังหวัดเชียงราย และลักษณะของเกาะที่อยู่กลางทะเล (รูปขวา) เกาะบริเวณหน้าอ่าวนาง จังหวัดกระบี่

เรามาเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ
ของภูมิภาคต่าง ๆ พร้อมกันนะครับ

- **ป่าไม้** ภาคเหนือมีทรัพยากรป่าไม้และมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด ป่าไม้ที่พบ ได้แก่ ป่าดิบเขา ป่าดิบแล้ง ป่าสนเขา ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง
- **ดิน** ภาคเหนือมีดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วน ไม่อุ้มน้ำ มีธาตุอาหารน้อย
- **แหล่งน้ำ** ภาคเหนือเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารสายต่าง ๆ เช่น แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน แม่น้ำปาย ซึ่งแม่น้ำบางสายจะไหลต่อเนื่องไปยังภูมิภาคอื่น
- **แร่** ภาคเหนือมีแร่สำคัญ เช่น ดีบุก เหล็ก ดินขาว ถ่านหิน

๒. ลักษณะทางกายภาพที่ส่งผลต่อแหล่งทรัพยากรและสถานที่สำคัญในภาคเหนือ

ลักษณะทางกายภาพ
ส่งผลต่อแหล่ง
ทรัพยากรและ
สถานที่สำคัญใน
ภูมิภาคอย่างไร

ภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่มีความสูงจากระดับทะเลปานกลางมากที่สุดของประเทศไทย ภูมิประเทศส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นภูเขาวางตัวต่อเนื่องติดต่อกันเป็นแนวทิวเขา มีลักษณะภูมิอากาศที่ค่อนข้างหนาวเย็นในฤดูหนาว และบริเวณบนภูเขามีสภาพความชื้นสูง ส่งผลให้ภาคเหนือมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และมีพื้นที่ป่าไม้มากที่สุดในประเทศ

โดยป่าไม้ในภาคเหนือแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ ป่าไม่ผลัดใบและป่าผลัดใบ

โดยบริเวณที่พบป่าไม่ผลัดใบ จะเป็นบริเวณบนภูเขาสูง ซึ่งมีความชื้นตลอดปี ป่าไม่ผลัดใบที่พบในภาคเหนือ คือ ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา และป่าสนเขา ในขณะที่ป่าผลัดใบนั้น สามารถพบได้ทั่วภูมิภาคในบริเวณที่มีความชื้นไม่ตลอดทั้งปี ทำให้ช่วงฤดูแล้งพืชพรรณต้องผลัดใบทิ้งเพื่อลดปริมาณการคายน้ำลง ป่าผลัดใบที่พบในพื้นที่ คือ ป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง

ลักษณะภูมิประเทศของภาคเหนือเป็นทิวเขาและภูเขา มีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่ไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำสายต่าง ๆ เช่น แม่น้ำปิง ที่มีต้นน้ำจากทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก จังหวัดเชียงใหม่ แม่น้ำยม ที่มีต้นน้ำจากทิวเขาผีปันน้ำ จังหวัดพะเยา แม่น้ำน่าน ที่มีต้นน้ำจากทิวเขาหลวงพระบาง จังหวัดน่าน นอกจากนี้ ยังมีแหล่งน้ำจิตทางธรรมชาติขนาดใหญ่ คือ กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา

ด้วยลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ทำให้เกิดสถานที่สำคัญทางธรรมชาติที่สำคัญ เช่น น้ำตกแม่สุรินทร์ ที่ไหลมาจากหน้าผาสูงในพื้นที่ป่าของอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน น้ำตกแม่ยะ บนดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ น้ำตกขุนกรณ์ จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ ยังพบแหล่งพุร้อนที่สำคัญ เช่น พุณน้ำร้อนแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง พุณน้ำร้อนฝาง จังหวัดเชียงใหม่

สำหรับบริเวณยอดเขาหรือยอดดอยที่มีสภาพอากาศหนาวเย็นเกือบตลอดปี เหมาะแก่การปลูกพืชไม้ผลและดอกไม้เมืองหนาว และได้รับการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ดอยหลวงเชียงดาว ดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ ดอยตุง ภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย ดอยภูคา ดอยเสมอดาว จังหวัดน่าน ดอยลังกาหลวง ดอยฟ้ากาม จังหวัดลำปาง ดอยแม่อุคอ ดอยกิ่วลม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

▲ ป่าไม่บนดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พืชพรรณธรรมชาติเป็นป่าดิบเขา ป่าสนเขา และป่าเบญจพรรณ ซึ่งช่วยสร้างความชุ่มชื้นและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร

▲ ดอยตุง จังหวัดเชียงราย เคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ภายในบริเวณมีการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับอย่างสวยงาม

๑

ดอยแม่อุคอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ช่วงแรกเริ่มของฤดูหนาวมาเยือน
ดอกบัวตองจะบานสะพรั่งเต็มดอย

๒

ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ มีทัศนียภาพ
ที่สวยงาม มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี

๓

พุร้อนแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง
เกิดจากน้ำร้อนที่อยู่ใต้ดินถูกแรงดัน
ความร้อนผลักดันออกมาสู่พื้นดิน

๔

กว๊านพะเยา จังหวัดพะเยา เป็นบึงน้ำจืด
ขนาดใหญ่ที่สุดของภาคเหนือ ปริมาณน้ำ
มาจากลำน้ำและลำห้วย ๑๘ สาย

มาตราส่วน 1 : 4,300,000

๙

ภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย
มีลักษณะเป็นหน้าผาสูง
เป็นแนวยาว ปลายสุด
ของหน้าผาเรียบแหลม
ยื่นไปในอากาศ

แม่ป๋านาน จังหวัดน่าน ต้นน้ำเกิดจาก
ทิวเขาหลวงพระบาง ไหลลงมาทางใต้
ผ่านพื้นที่ ๑๑ จังหวัด

๑๐